

การตีความตัวละครทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากลร่วมสมัย พ.ศ. 2500-2560

ทับทิม แซ่เหลียง*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

วันที่รับบทความ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2565

วันที่แก้ไขบทความ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566

วันที่ตอบรับบทความ 24 เมษายน พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกล่าวถึงตัวละครทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากลร่วมสมัย พ.ศ. 2500-2560 และการตีความมุมมองของผู้ผลิตเพลงที่มีต่อตัวละครทศกัณฐ์ ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาเพลงที่เกี่ยวข้องกับทศกัณฐ์มีความแตกต่างกันแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงราวต้น พ.ศ. 2500-2545 และ ช่วง พ.ศ. 2549-2560 โดยเนื้อหาที่มีร่วมกันทั้ง 2 ช่วงเวลา เป็นเหตุการณ์ที่มีปรากฏในฉบับวรรณคดี ได้แก่ พฤติกรรมการลักนางสีดา และพฤติกรรมเจ้าชู้ ส่วนเนื้อหาที่ปรากฏเฉพาะแต่ละช่วงเวลาเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในฉบับวรรณคดี โดยเหตุการณ์ที่พบเฉพาะในเพลงช่วงราวต้น พ.ศ. 2500-2545 กล่าวว่าทศกัณฐ์มีพฤติกรรมหลอกลวง และ พฤติกรรมที่ปรากฏเฉพาะ ช่วง พ.ศ. 2549-2560 ทศกัณฐ์มีพฤติกรรมรักเดียวใจเดียว พุ่มพเพเพื่อความรัก และ เจียมตน การตีความลักษณะของทศกัณฐ์ในราวต้น พ.ศ. 2500-2545 ทศกัณฐ์มีความเลวร้ายมากกว่าในวรรณคดี ในขณะที่ช่วงหลัง พ.ศ. 2549 เป็นต้นไปมีการตีความในลักษณะที่เข้าใจและเห็นใจการกระทำของทศกัณฐ์มากขึ้นกว่าเดิม ความนิยมในตัวละครปรากฏอย่างทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากลร่วมสมัยตลอดระยะเวลาที่ครั้ง ศตวรรษ สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมกับทศกัณฐ์ได้เป็นเพียงผู้อ่านวรรณคดีหรือผู้ฟังเพลงกับตัวละครสมมติในวรรณคดีเท่านั้น แต่ผู้คนในสังคมยังได้เชื่อมโยงความรู้สึกของตนเองเข้ากับตัวละครทศกัณฐ์อย่างแนบเนียนด้วย

คำสำคัญ: ทศกัณฐ์; รามเกียรติ์; เพลงไทยสากลร่วมสมัย; การตีความ

* ผู้รับผิดชอบบทความ: tuubtiim.th@gmail.com

DOI: 10.14456/tujournal.2024.10

The Interpretation of Dasakantha in Modern Thai Songs in year 1957-2017

Tubtim Saliang*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University

Received 5 October 2022

Received in revised 20 March 2023

Accepted 24 April 2023

Abstract

The objectives of this article were (1) to study how Dasakantha was mentioned in modern Thai songs from 1957 to 2017 and (2) to interpret music composers' perspectives on Dasakantha. The findings revealed that the contents of the songs were divided into two periods : around the beginning of 1957-2002 and 2006-2017. The contents shared in both periods were the role of Dasakantha as depicted in the literature, including the kidnapping of Sita and flirtation. The contents that appeared only in each period are the events that did not appear in the literature criticism of the character's behavior in the period around the beginning of 1975-2002 was about deceitfulness. However, in 2006-2017, Dasakantha's behaviors were characterized by faithfulness in love, dedication to love, and humility of being just a giant. The interpretation of the Dasakantha's character around the beginning of 1957-2002 presented a much worse image than that portrayed in the literature. Meanwhile the interpretation of the character after 2006 was more understandable and sympathetic to his actions than before. The popularity of Dasakantha in modern Thai song for over half century showed that the relationship between people in society and Dasakantha was not just a literary reader or a music listener with a character in literature but people also had tactfully linked their own feelings with Dasakantha's character.

Keywords: dasakantha; ramakien; modern Thai songs; interpretation

* Corresponding author: tuubtiim.th@gmail.com

DOI: 10.14456/tujournal.2024.10

บทนำ

บทเพลงเป็นสิ่งที่อยู่คู่สังคมมาตลอดทุกยุคสมัย เป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกอันเป็นสามัญลักษณะของมนุษย์กลุ่มหนึ่งไปสู่สังคมในวงกว้าง พันธกิจหลักของบทเพลงมีทั้งด้านการปลดปล่อยความรู้สึกต่าง ๆ ทั้งความสุขและความทุกข์แก่ผู้ผลิตเพลงและผู้ฟังเพลง อีกทั้งบทเพลงยังเป็นเครื่องบันทึกและสะท้อนเหตุการณ์สำคัญในสังคมอีกด้วย การฟังเพลงไทยสากลเป็นรูปแบบความบันเทิงที่ใช้เวลาน้อย ไม่ต้องเตรียมตัวมาก และสามารถปฏิบัติภารกิจอื่นควบคู่ไปด้วยได้ การฟังเพลงประเภทนี้จึงเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คนและได้รับความนิยมมาก

วรรณคดีผูกพันกับชีวิตคนไทย แม้จะได้ชื่อว่าเป็นเรื่องแต่ง แต่ก็มีคนจำนวนมากซาบซึ้งและนำเรื่องราวในวรรณคดีไปผูกโยงกับความรู้สึกของตน หลักฐานหนึ่งที่เป็นเครื่องยืนยันคือการปรากฏวรรณคดีในบทเพลงไทยสากลจำนวนมาก ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวละครจากวรรณคดีไทยในบทเพลงไทยสากล” ของวรรณวิภา วงษ์เดือน (2562) พบว่ามีวรรณคดีไทยในบทเพลงไทยสากลจำนวน 16 เรื่อง ปรากฏตัวละครในวรรณคดีมากถึง 60 ตัวละคร โดยตัวละครที่ปรากฏในบทเพลงไทยสากลมากที่สุดคือตัวละครทศกัณฐ์ จากเรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องราวที่ปรากฏในเพลงเป็นส่วนใหญ่ก็คือเรื่องความรัก

ทศกัณฐ์เป็นตัวละครปักษี หรือ “ตัวร้าย” ในเรื่องรามเกียรติ์และมีสถานภาพเป็นบุคคลที่สามในความสัมพันธ์ของพระรามและนางสีดาด้วย แต่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดกลับมีผู้กล่าวถึงตัวละครนี้เป็นจำนวนมากกว่าตัวละครฝ่ายดีซึ่งตรงกับค่านิยมการยกย่องคนดีในสังคมไทย ทั้งนี้ผู้เขียนบทความตั้งข้อสังเกตว่า ความนิยมเกี่ยวกับตัวละครทศกัณฐ์นี้สืบเนื่องมาจากตัวละครนี้มีมิติให้มองได้หลากหลายมุม การศึกษาการตีความตัวละครทศกัณฐ์จากบทเพลงไทยสากลร่วมสมัยในช่วง พ.ศ. 2500-2560 นี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกล่าวถึงตัวละครทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากลร่วมสมัย และเพื่อศึกษาการตีความมุมมองของผู้ผลิตเพลงที่มีต่อตัวละครทศกัณฐ์

ทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากล

ผู้เขียนบทความได้ศึกษาเพลงไทยสากลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ โดยพบว่ามีเนื้อหาที่ต่างกันอย่างชัดเจนแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก รวบรวม พ.ศ. 2500-2545 และช่วงที่สอง พ.ศ. 2549-2560 โดยลักษณะการนำเสนอแต่ละช่วงแบ่งได้เป็น การกล่าวอ้างถึงลักษณะของทศกัณฐ์ตามตัวบทวรรณคดี และการวิจารณ์พฤติกรรมของทศกัณฐ์ ดังจะกล่าวถึงดังนี้

ทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากล รวบรวม พ.ศ. 2500-2545

เพลงที่กล่าวถึงทศกัณฐ์ในช่วงเวลานี้มีจำนวน 7 เพลง ได้แก่ พระรามตามกวาง, เทพธิดาหลงฟ้า, หนุมานเฝ้าลูกกา, กุมภกรรณทนต์, เป็นไปไม่ได้, หัวใจทศกัณฐ์ และยืมใจทศกัณฐ์ โดยมีลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลำดับการเผยแพร่เพลงที่เกี่ยวข้องกับทศกัณฐ์ ราวต้น พ.ศ. 2500-2545

ปีที่เผยแพร่	ชื่อเพลงและนักร้อง	วิธีการนำเสนอ	เนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ที่ปรากฏ
ราวต้น พ.ศ. 2500	เทพธิดาหลงฟ้า (ทูล ทองใจ)	นักร้องอ้างถึงพฤติกรรม ของทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์ลักนางสีดา
ราวต้น พ.ศ. 2500	พระรามตามกวาง (สุรพล สมบัติเจริญ)	นักร้องเปรียบเทียบตนเองเป็น พระราม	- ทศกัณฐ์ลักนางสีดา - พระรามสงสัยว่าที่นางสีดา ถูกทศกัณฐ์ลักไปเป็นเพราะ นางรักทศกัณฐ์หรือไม่
ราวต้น พ.ศ. 2500	หนุมานเผาลงกา (ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)	นักร้องอ้างถึงพฤติกรรม ของทศกัณฐ์	- ทศกัณฐ์ลักนางสีดา - ทศกัณฐ์สั่งเผาหนุมาน
ราวต้น พ.ศ. 2500	กุมภกรรณทนต์ (ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)	นักร้องอ้างถึงพฤติกรรม ของทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์หลอกให้กุมภกรรณมา นอนทนต์
พ.ศ. 2512	เป็นไปไม่ได้ (วงดิอิมพอสซิเบิล)	นักร้องอ้างถึงลักษณะเด่น ทางร่างกายของทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์มีอวัยวะจำนวนมาก เหนือมนุษย์ทั่วไป
พ.ศ. 2530	หัวใจทศกัณฐ์ (พุ่มพวง ดวงจันทร์)	นักร้องเปรียบเทียบคนรัก ว่าเป็นทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์เจ้าชู้
พ.ศ. 2545	ยืมใจทศกัณฐ์ (คัซริยา มารศรี)	นักร้องเปรียบเทียบคนรัก ว่าเป็นทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์เจ้าชู้ และเห็นผู้หญิง เป็นอาหารและสิ่งของ

ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมจากการค้นหาเพลงไทยสากลซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ในเว็บไซต์ www.youtube.com

เพลงที่กล่าวถึงทศกัณฐ์ราวต้น พ.ศ. 2500-2549 มีเนื้อหา กล่าวถึงการลักนางสีดา การหลอก
ให้กุมภกรรณนอนทนต์ และการมีนิสัยเจ้าชู้

เรื่องการลักนางสีดาจะกล่าวถึงใน 2 ลักษณะคือ 1) กล่าวถึงการลักนางสีดาเพื่อเสริมความรู้สึก
ของนักร้องที่หลงรักสาวงามจนอยากจะแย่งชิงไปอย่างที่ทศกัณฐ์ทำในเพลงเทพธิดาหลงฟ้า (ทูล ทองใจ)
และ 2) กล่าวถึงการลักนางสีดาเพื่อประกอบการเล่าเรื่องของนักร้อง ดังเพลงพระรามตามกวาง (สุรพล
สมบัติเจริญ) และเพลงหนุมานเผาลงกา (ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

เพลงกุมภกรรณทนต์ (ไวพจน์ เพชรสุพรรณ) กล่าวถึงการทำทศกัณฐ์หลอกกุมภกรรณให้นอน
ทนต์ให้สละบุรี และทำให้กุมภกรรณต้องตาย เนื้อหาส่วนนี้ไม่ตรงกับในรามเกียรติ์ฉบับวรรณคดี เนื่องจาก
ในวรรณคดีกุมภกรรณมาช่วยทศกัณฐ์รบกับพระรามก็เป็นเพราะต้องการทดแทนบุญคุณของทศกัณฐ์
ซึ่งเป็นพี่ชาย กลศึกการทนต์เป็นแผนที่กุมภกรรณคิดขึ้นเองมิได้ถูกทศกัณฐ์หลอกเช่นในเพลง และ
กุมภกรรณก็ไม่ได้ตายจากเหตุการณ์นอนทนต์ด้วย

นอกจากนี้เพลงที่เกี่ยวกับทศกัณฐ์ในช่วงนี้ยังกล่าวถึงความเจ้าชู้ของทศกัณฐ์ โดยเพลงหัวใจทศกัณฐ์ (พุ่มพวง ดวงจันทร์) และยืมใจทศกัณฐ์ (ศุภรียา มารศรี) นักร้องเปรียบเทียบพฤติกรรมเจ้าชู้ของคนรักว่าเป็นเหมือนทศกัณฐ์ ซึ่งพฤติกรรมเจ้าชู้นี้ตรงกับตัวบทเรื่องรามเกียรติ์ แต่เพิ่มความรู้สึกเสียใจในพฤติกรรมดังกล่าวด้วย ในขณะที่ชายาของทศกัณฐ์ในวรรณคดีรามเกียรติ์ไม่เคยกล่าวถึงความเสียใจในเรื่องนี้

ทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากล พ.ศ. 2549-2560

เพลงที่กล่าวถึงทศกัณฐ์ในช่วงเวลานี้มีจำนวน 24 เพลง โดยมีลำดับดังนี้ ร้ายก็รัก, ทศกัณฐ์, ยักษ์พลาด, ทศกัณฐ์มานะ, พิเภกกำสรวล, ตัวร้ายที่รักเธอ, I'M SORRY (สีดา), ทศกัณฐ์จากลา (คนไม่ใช่จะไปเอง), พระราม (ขอโทษที่ทุเบา), คนข้างเธอ (เมียทศกัณฐ์), พิเภก (ทำนายความรัก), จะดีจะร้ายก็ไม่รักเธอ¹, มัจฉานุ (ขาดความอบอุ่น), ถึงเธอไม่ร้าย ก็ไม่รักเธอ (จากใจสีดา)², สมน้ำหน้าตัวร้าย (หนุมาน)³, พระลักษมณ์ (เพราะรักจึงยอม), ในหนึ่งใจ มีหนึ่งเดียว (จากใจสีดา), พระราม พระลักษมณ์ (อย่าแย่งแฟนผม), หนุมาน, หัวใจทศกัณฐ์, พระรามอกหัก, สีดา, หัวใจทศกัณฐ์, และ อยากคู่กัน โดยมีลำดับการเผยแพร่ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงลำดับการเผยแพร่เพลงที่เกี่ยวกับทศกัณฐ์ พ.ศ. 2549-2560

ปีที่เผยแพร่	ชื่อเพลงและนักร้อง	วิธีการนำเสนอ	เนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ที่ปรากฏ
พ.ศ. 2549	ร้ายก็รัก (โจอี้ บอย)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์รักนางสีดามากกว่าพระราม
พ.ศ. 2555	ทศกัณฐ์ (วงสีดา)	นักร้องต้องการเป็นอย่างทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์แย่งนางสีดา แม้จะทราบว่านางมีสาวมียอยู่แล้ว
พ.ศ. 2556	ยักษ์พลาด (T-ZERO & MAI-YA-RAP & BLACKSHEEP-ER)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	- ทศกัณฐ์ทุ้มทุ่ยทุกอย่างเพื่อนางสีดาและยอมเสียเมือง แต่ไม่ได้รับความรักตอบ - ทศกัณฐ์เจียมตนว่าไม่หล่อ - ทศกัณฐ์เจียมตนว่าเป็นเพียงยักษ์และสู้พระรามไม่ได้ - ทศกัณฐ์ต้องการมีนางสีดาเป็นชายามากกว่าการมีสิบหน้าสิบมือ
พ.ศ. 2556	ทศกัณฐ์มานะ (แก่ง ธชา)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	- ทศกัณฐ์มีความมั่นใจในตนเอง กล้าเปิดเผยความรู้สึก - ทศกัณฐ์รักเดียวใจเดียว

¹ เพลงจะดีจะร้ายก็ไม่รักเธอ เป็นเพลงร้องแก้เพลงตัวร้ายที่รักเธอ

² เพลงถึงเธอไม่ร้าย ก็ไม่รักเธอ (จากใจสีดา) เป็นเพลงร้องแก้เพลงตัวร้ายที่รักเธอ

³ สมน้ำหน้าตัวร้าย (หนุมาน) เป็นเพลงร้องแก้เพลงตัวร้ายที่รักเธอ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงลำดับการเผยแพร่เพลงที่เกี่ยวข้องกับทศกัณฐ์ พ.ศ. 2549-2560 (ต่อ)

ปีตีแผ่แพร่	ชื่อเพลงและนักร้อง	วิธีการนำเสนอ	เนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ที่ปรากฏ
พ.ศ. 2558 (มิถุนายน)	พิเภกกำศรวล (โกมินทร์ นิลวงศ์)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพิเภก	- ทศกัณฐ์ไล่พิเภก เพราะโกรธที่พิเภกบอกให้คินนางสีดา
พ.ศ. 2558 (ตุลาคม)	ตัวร้ายที่รักเธอ (วงทศกัณฐ์)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	- ทศกัณฐ์ทุ่มเทความรักให้นางสีดาแต่ไม่ได้รับความรักตอบ - ทศกัณฐ์เสียใจเพราะผิดหวังจากนางสีดา
พ.ศ. 2559 (มีนาคม)	I'M SORRY (สีดา) (The Rube)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพระราม	- ทศกัณฐ์รับกับพระราม
พ.ศ. 2559 (พฤษภาคม)	ทศกัณฐ์จากลา (คนไม่ใช่จะไปเอง) (วัฒนา ชลสงคราม) [*]	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	- ทศกัณฐ์ทุ่มเทความรักให้นางสีดาแต่ไม่ได้รับความรักตอบ - ทศกัณฐ์เจียมตนว่าต้องยอมตัดใจ - ทศกัณฐ์เจียมตนว่าเป็นเพียงยักษ์และสู้พระรามไม่ได้
พ.ศ. 2559 (พฤษภาคม)	พระราม (ขอโทษที่ หุบเบา) (Mix Sembei)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพระราม	ทศกัณฐ์ลักนางสีดา
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	คนข้างเธอ (เมียทศกัณฐ์) (วิรดา วงศ์เทวัญ)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นนางมณโฑ เป็นนางมณโฑ	นางมณโฑรักและเคียงข้างทศกัณฐ์เสมอแม้ว่าทศกัณฐ์จะมีผู้หญิงอื่นอีกหลายคน
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	พิเภก (ทำนายความรัก) (บติศร ศรีสุนทร)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพิเภก	ทศกัณฐ์ทำสิ่งที่ผิดเพราะไม่คินนางสีดาให้พระราม
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	จะดีจะร้ายก็ไม่รักเธอ (ร้อง แก่เพลงตัวร้ายที่รักเธอ) (Flyheart)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นนางสีดา	- นางสีดารักพระรามเท่านั้น และสงสารทศกัณฐ์ที่ทุ่มเทความรักให้แต่นางไม่มีทางจะรักทศกัณฐ์ได้ - นางสีดาหวังให้ทศกัณฐ์เปิดใจเพื่อหาผู้หญิงอื่นที่รักทศกัณฐ์
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	มัจฉานู (ขาดความอบอุ่น) (BP furious Music)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นมัจฉานู	ทศกัณฐ์เชิญโมยุราพาไปรบกับพระราม
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	ถึงเธอไม่ร้าย ก็ไม่รักเธอ (จากใจสีดา) (ร้องแก่ เพลงตัวร้ายที่รักเธอ) (ปานหยก)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นนางสีดา	- นางสีดารักพระรามเท่านั้น แม้ทศกัณฐ์จะบังคับนางอย่างไร นางก็ไม่สนใจว่าทศกัณฐ์จะเป็นอย่างไร
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	สมน้ำหน้าตัวร้าย (หนุมาน) (ร้องแก่เพลง ตัวร้ายที่รักเธอ) (พลัศ คุง)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นหนุมาน	- หนุมานเหยียดหยามทศกัณฐ์ว่าเลวร้ายจึงควรเป็นตัวร้ายที่ไม่มีใครสนใจ - แม้ทศกัณฐ์จะมีหลายมือแต่ก็สู้หนุมานไม่ได้

^{*} ชื่อเพลงว่า ทศกัณฐ์ แต่จากพฤติกรรมการทำให้ทราบว่าเป็น ทศกัณฐ์

ตารางที่ 2 ตารางแสดงลำดับการเผยแพร่เพลงที่เกี่ยวข้องกับทศกัณฐ์ พ.ศ. 2549-2560 (ต่อ)

ปีที่เผยแพร่	ชื่อเพลงและนักร้อง	วิธีการนำเสนอ	เนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ที่ปรากฏ
พ.ศ. 2559 (มิถุนายน)	พระลักษมณ์ (เพราะรักจึงยอม) (BP Furious Music)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพระลักษมณ์	ทศกัณฐ์เป็นศัตรูของพระราม
พ.ศ. 2559 (กรกฎาคม)	ในหนึ่งใจ มีหนึ่งเดียว (จากใจสีดา) (ภูผา วัฒนาปริดากุลและ วรญา เจริญศิลป์)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นนางสีดา	ทศกัณฐ์ลักนางสีดา
พ.ศ. 2559 (กรกฎาคม)	พระราม พระลักษมณ์ (อย่าแย่งแฟนผม) (ไกรสร บุญมา และไอเอ ธนพนธ์)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพระราม และพระลักษมณ์	- ทศกัณฐ์ไม่มีความละอายใจจึงมาลัก นางสีดาไปทั้งที่ตนมีชายาอยู่แล้ว - นางสีดาไม่สนใจทศกัณฐ์ - พระรามจะลงโทษทศกัณฐ์เพื่อกู้ ศักดิ์ศรี
พ.ศ. 2559 (กรกฎาคม)	หนุมาน (สามบาทห้าสิบ Feat. ปราง ปรางทิพย์ และ หนุ่ม หนุมาน)	นักร้องชายเปรียบตนเองเป็นหนุมาน นักร้องหญิงเปรียบตนเองเป็นนาง สีดา	- ทศกัณฐ์ลักนางสีดา - หนุมานจะปราบทศกัณฐ์
พ.ศ. 2559 (กรกฎาคม)	หัวใจทศกัณฐ์ (วรมัน)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	- ความรักของทศกัณฐ์เป็นความรักที่ ผิดจึงถูกสังคมประณาม - ทศกัณฐ์หลงในกาม จึงลักนางสีดามา - ทศกัณฐ์ยอมตายเพราะรักนางสีดา
พ.ศ. 2559 (กันยายน)	พระรามอกหัก (ปิ่น สีพราย)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นพระราม	- นางสีดารักทศกัณฐ์และทิ้งพระราม ไป
พ.ศ. 2559 (กันยายน)	สีดา (พัชวาทกุล ราชฉนิ)	นักร้องอ้างถึงพฤติกรรมของทศกัณฐ์	ทศกัณฐ์ลักนางสีดา
พ.ศ. 2560	หัวใจทศกัณฐ์ (เก่ง ธชย)	นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์	- ทศกัณฐ์มีความอ่อนไหว แม้ภายนอก จะมีภาพลักษณ์เข้มแข็ง - ทศกัณฐ์มอบความรักให้นางสีดา แต่ถูกนางปฏิเสธและเหยียดหยาม ศักดิ์ศรี - ทศกัณฐ์เสียใจเพราะผิดหวังจาก นางสีดา - ทศกัณฐ์เป็นคนซื่อ ไม่เก่งด้านการ เกี้ยวพาราสี
พ.ศ. 2560	อยากคู่กัน (สินสมุทร Feat. CT)	นักร้องต้องการเป็นอย่างพระราม	ทศกัณฐ์มีความรักที่ต้องแย่งชิงผู้อื่นจึง เป็นความรักที่นักร้องไม่ต้องการ

ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมจากการค้นหาเพลงไทยสากลซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ในเว็บไซต์ www.youtube.com

ช่วง พ.ศ. 2546-2548 ไม่ปรากฏเพลงที่กล่าวถึงทศกัณฐ์ จน พ.ศ. 2549 มีเพลงรำยก็รัก นำเสนอเรื่องความรักของทศกัณฐ์ในมุมที่ไม่เคยปรากฏในเพลงอื่น ๆ ในท่อนแร็ปว่า

ถึงรำยก็รักนะ เกรียงไกรก็รักนะ

หน้าตาเป็นตัวกำหนดเทวดาเขียนบทยังงั้นวะ

อยากเกิดเป็นตัวพระ แต่เขาลิขิตให้เป็นตัวรำย

ใครจะรู้ว่าทศกัณฐ์รักนางสีดามากกว่าเท่าไร

(เพลงรำยก็รัก-โจอี้บอย)

เพลงนี้เป็นเพลงแนวป๊อปผสมฮิปปอป โดยแนวเพลงฮิปปอปมีจุดเด่นที่การร้องใช้วิธีเหมือนการพูดให้มีสัมผัสเข้ากับจังหวะดนตรี และถ่ายทอดเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมา (ภุชงค์ เลขาภกุล, 2561) ศาซัย วิชัยดิษฐ์ (2548, น.162-165) กล่าวว่า ช่วง พ.ศ. 2544-2549 ดนตรีฮิปปอปได้รับความนิยมอย่างสูง ค่ายเพลงใหญ่ให้ความสนใจมากขึ้น จนเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในความนิยมของเพลงไทยสมัยนิยม ศิลปินที่ได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงนั้น คือ ศิลปินกลุ่มก้านคอคลับ มีโจอี้บอย (อภิสิทธิ์ โอภาสเอี่ยมมลิจิต) เป็นเจ้าของค่าย โจอี้บอยเป็นศิลปินที่ได้รับความนิยมอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากการได้รับเชิญให้ขึ้นแสดงในคอนเสิร์ตใหญ่ระดับประเทศอย่าง Pattaya International Music Festival อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2550 เพลงรำยก็รักเป็นเพลงหนึ่งในอัลบั้ม E.P. รำยก็รัก ซึ่งวางจำหน่ายใน พ.ศ. 2549 เพลงนี้กล่าวถึงเรื่องราวความรักและความผิดหวังจากความรักโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเช่นเดียวกับเพลงฮิปปอปวัยรุ่นในขณะนั้น แต่จุดเด่นสำคัญที่แตกต่างจากเพลงในยุคเดียวกัน คือ การอ้างอิงวรรณคดีไทย เรื่องรามเกียรติ์ อีกทั้งยังกล่าวถึงความรักของตัวละครปฏิกษอย่างทศกัณฐ์ที่มีต่อนางสีดาว่า ทศกัณฐ์รักนางสีดามากกว่าพระรามซึ่งต่างไปจากความเข้าใจของคนในสังคม จึงทำให้เพลงนี้เป็นกระแสและได้รับความนิยมอย่างมาก ถือเป็นการเปลี่ยนมุมมองของผู้ฟังเพลงที่มีต่อทศกัณฐ์ และน่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปินยุคต่อมามีความทศกัณฐ์ต่างไปจากที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ตามแบบฉบับเดิม

จากนั้น ช่วง พ.ศ. 2555-2562 ก็มีเพลงเกี่ยวกับทศกัณฐ์เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2559 มีมากถึง 16 เพลง อันเป็นผลมาจากกระแสเพลงตัวรำยที่รักเธอ (วงทศกัณฐ์) ที่ออกเผยแพร่ครั้งแรกใน พ.ศ. 2558 ทำให้เกิดเพลงร้องแก้หลายเพลง เพลงตัวรำยที่รักเธอ มีเนื้อหาถึงความพยายามทุ่มเททำสิ่งต่าง ๆ เพื่อนางสีดาแต่ก็ไม่ได้รับความรักตอบ เพลงที่ร้องแก้เพลงนี้มีทั้งร้องในมุมมองของนางสีดาและหนุมาน โดยเพลงในมุมมองของหนุมานมีเนื้อหาเย้ยหยันทศกัณฐ์คล้ายกับบทตอนออกรบในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ส่วนเพลงที่กล่าวจากมุมมองของนางสีดาจะกล่าวถึงความรักที่นางมีให้พระราม และต่อว่าทศกัณฐ์ที่ลักนางไปซึ่งเนื้อหาเป็นทิศทางเดียวกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ แต่มีเพลงที่น่าสนใจคือ เพลงจะดีจะรำยก็ไม่รักเธอ ที่นางสีดาในเพลงแสดงความเห็นใจทศกัณฐ์ที่ทุ่มเทความรักให้นาง รวมถึงคาดหวังให้ทศกัณฐ์ได้เจอคนที่รักทศกัณฐ์จริง

เนื้อหาเกี่ยวกับทศกัณฐ์ด้านการอ้างถึงเหตุการณ์ในเรื่องรามเกียรติ์ยังคงเน้นเหตุการณ์ลักนางสีดา และการรบกับฝ่ายพระราม นอกจากนี้พบการอ้างถึงเหตุการณ์เชิญไมยราพณ์ไปรบกับพระราม และ หนุมานปราบทศกัณฐ์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ยกมาสนับสนุนมุมมองผู้เล่าในเพลงอย่างมัจฉานุและหนุมาน คือเพลงมัจฉานุ (ขาดความอบอุ่น) และเพลงสมน้ำหน้าตัวร้าย (หนุมาน) นอกจากนี้มีเหตุการณ์ที่ไม่มี ปรากฏในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์คือเหตุการณ์ที่นางมณฑาแสดงความรู้สึกรักและเสียใจที่ทศกัณฐ์มีผู้ หญิงอื่น แต่ก็ยังยืนยันที่จะรักทศกัณฐ์ต่อไป ดังปรากฏในเพลงคนข้างเธอ (เมียทศกัณฐ์)

กลวิธีการนำเสนอเพลงเกี่ยวกับทศกัณฐ์ในช่วงนี้มีอยู่หลากหลายกลวิธีและหลากหลายมุมมอง สิ่งที่น่าสนใจคือเนื้อร้องเล่าเรื่องในมุมมองของตัวละครมากขึ้นกว่าในช่วงแรกที่นิยมเล่าเรื่องในฐานะคนนอก ในช่วงนี้มีเพลงที่นักร้องเปรียบตนเองเป็นทศกัณฐ์และต้องการเป็นทศกัณฐ์จำนวน 8 เพลง ซึ่งมีจำนวน มากกว่าพระเอกอย่างพระรามที่มีเพียง 5 เพลง

ในด้านการวิจารณ์พฤติกรรมของทศกัณฐ์พบว่าผู้แต่งเพลงนำเสนอเรื่องราวของทศกัณฐ์ในแง่ มุมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเรื่องความรักที่มีต่อนางสีดา โดยกล่าวถึงความพยายามและความมั่นคงในความรัก การเสียใจเพราะผิดหวังจากความรัก การเจียมตนว่าเป็นเพียงยักษ์ ส่วนพฤติกรรมเจ้าชู้กลับไม่ค่อยมีการ กล่าวถึงดังเช่นเพลงในช่วงก่อนหน้านี้ จึงกล่าวได้ว่าผู้ผลิตเพลงในช่วงเวลา พ.ศ. 2549-2560 ตีความตัว ละครทศกัณฐ์แตกต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะการสวามิภพาเป็นทศกัณฐ์ก็ยังเป็นการนำเสนอมุมมอง ของทศกัณฐ์ที่มีชีวิตจิตใจมากกว่าในอดีต

การตีความตัวละครทศกัณฐ์ในเพลงไทยสากล

จากการแบ่งเนื้อหาของเพลงที่เกี่ยวกับทศกัณฐ์เป็น 2 ช่วงเวลาในเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ช่วงเวลานี้มีความแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจน ลำดับต่อไปจะเป็นการกล่าวถึงเนื้อหาที่ปรากฏร่วมกัน และเนื้อหาที่มีความแตกต่างกันเฉพาะในแต่ละช่วงเพื่อให้เห็นประเด็นเรื่องการตีความตัวละครทศกัณฐ์ ได้อย่างชัดเจน

1) เนื้อหาที่ปรากฏร่วมกันในเพลงทั้งในช่วงราวต้น พ.ศ. 2500-2545 และ พ.ศ. 2549-2560

เนื้อหาที่ปรากฏร่วมกันทั้ง 2 ช่วงนี้เป็นพฤติกรรมของทศกัณฐ์ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ได้แก่ พฤติกรรมเจ้าชู้ และพฤติกรรมลักนางสีดา

1.1) ทศกัณฐ์เจ้าชู้

มีการกล่าวถึงความเจ้าชู้ของทศกัณฐ์ทั้งสองช่วง แต่มีเนื้อหาที่ต่างกัน กล่าวคือใน พ.ศ. 2530 เพลงหัวใจทศกัณฐ์ (พุ่มพวง ดวงจันทร์) และ พ.ศ. 2545 เพลงยืมใจทศกัณฐ์ (คัทรียา มารศรี) กล่าวถึงนักร้องที่แทนตนเองเป็นผู้หญิงที่คนรักมีพฤติกรรมเจ้าชู้เช่นเดียวกับทศกัณฐ์ และต้องทนทุกข์ใจ กับความรักในครั้งนี้ ขณะที่เพลงในช่วงหลัง คือ พ.ศ. 2559 เพลงคนข้างเธอ (เมียทศกัณฐ์) (วิดา วงศ์เทเวศย์) นักร้องแทนตนเองเป็นนางมณฑาที่รักและเคียงข้างทศกัณฐ์เสมอ แม้ว่าทศกัณฐ์จะมีผู้หญิงอื่นอีก หลายคนก็ตาม จะเห็นได้ว่า เพลงที่มีเนื้อหาแสดงความเจ้าชู้ของทศกัณฐ์มีการตีความที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม พฤติกรรมความเจ้าชู้ของทศกัณฐ์ในยุคหลังไม่ได้เลวร้ายมากดังเช่นเพลงก่อนหน้านี้

1.2) ทศกัณฐ์ลักนางสีดา

เพลงในช่วงราวต้น พ.ศ. 2500-2545 กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ทศกัณฐ์ลักนางสีดาใน 2 ลักษณะคือ 1) การกล่าวอ้างถึงตามตัวบทในวรรณคดี ดังเพลงหนุมานเฝ้าลังกา นักร้องแทนตนเองเป็นหนุมานที่จะเฝ้าลังกาเนื่องจากทศกัณฐ์ลักนางสีดาซึ่งเป็นการกล่าวเนื้อหาตามตัวบทวรรณคดี และในเพลงพระราชมตามกวาง นักร้องแทนตนเองเป็นพระรามที่ไปตามกวางแล้วถูกลักนางสีดาไป และ 2) การกล่าวอ้างถึงโดยการโยงเข้ากับนักร้องซึ่งเป็นชายหนุ่มที่ต้องการครอบครองหญิงงาม ดังเพลงเทพธิดาหลงฟ้า นักร้องกล่าวว่าตนหลงรักหญิงสาวสวยคนหนึ่งและอยากจะครอบครองนางโดยสมมติว่าหากตนเป็นทศกัณฐ์หรือครุฑก็จะลักพานางไป ส่วนเพลงที่กล่าวถึงการลักนางสีดาในช่วง พ.ศ. 2549-2560 นักร้องแทนตนเองว่าเป็นชายหนุ่มที่ไปพบหญิงสาวสวย จึงต้องการลักตัวนางเช่นเดียวกับทศกัณฐ์ที่ลักนางสีดาแม้ว่านางสีดาจะมีเจ้าของแล้วก็ตาม

นางสีดาในเรื่องรามเกียรติ์ได้อภิเษกกับพระรามแล้ว การที่ทศกัณฐ์ชิงนางมาไว้ในเมือง จึงอาจเรียกว่าทศกัณฐ์มีสถานภาพเป็นบุคคลที่สามในความสัมพันธ์ครั้งนี้ เพลงที่มีเนื้อหาลักนางสีดาเริ่มปรากฏตั้งแต่ราวต้น พ.ศ. 2500 แต่จะเห็นได้ว่า มีรายละเอียดการนำเสนอที่ต่างกัน จากเดิมที่เป็นเพียงการกล่าวอ้างถึงเหตุการณ์ตามวรรณคดีเท่านั้น ดังเพลงเทพธิดาหลงฟ้ากล่าวถึง ว่าอยากจะลักนางไปแต่ในที่สุดก็ยังหักห้ามใจ ดังเนื้อเพลงว่า

ถ้าผมเป็นทศกัณฐ์จะลักพานูช ถ้าเป็นครุฑจะอุ้มคุณไป

ผมเป็นคนแค่นี้เดินดินได้แต่ถวิลในใจ คอยเมื่อไหร่คุณจะมา

(เพลงเทพธิดาหลงฟ้า-ทูล ทองใจ)

ในขณะที่เพลงในยุคหลัง บุคคลที่สามมีแนวโน้มแสดงตนอย่างชัดเจนว่าต้องการครอบครองหญิงสาว แม้ว่าจะเธอจะมีเจ้าของอยู่แล้ว ดังปรากฏในเพลงทศกัณฐ์และเพลงหัวใจทศกัณฐ์ว่า

อยากเป็นทศกัณฐ์ อยากบอกว่าฉันรักเธอ

ก็เธอนั้นสวยเลิศเลอ ถึงเธอจะมีใคร

อยากจะแย่งเธอมา ก็อยากจะไถ่ทั้งใจ

ไม่สนว่าพระรามจะเป็นใคร ไม่สนว่าใครจะตามมา

ถึงสีดามีเจ้าของ ถึงสีดามีคนจอง

ทศกัณฐ์ก็อยากมอง อยากครอบครองหัวใจ

คลาดกันตั้งปางไหน ถึงพบกันเฝ้าป่านนี้

จึงขอลองดูสักที รักคนมีเจ้าของ

(เพลงทศกัณฐ์-วงสีดา)

นี่แหละหนอทศกัณฐ์ผู้แสนเลวทรามหลงในกามจนลืมหักห้ามหัวใจ
เพียงชั่วคืนได้เธอมาอยู่แนบกาย ฉันก็พร้อมยอมตาย เหมือนดังทศกัณฐ์
เป็นคำถามของทศกัณฐ์ชี้เฮอร์ หัวใจเกรไปหลงรักนางสีดา
เพราะว่าโลกสร้างเธอเป็นดั่งนางฟ้า ฉันยังปรารถนาแม้ว่าเธอเป็นของใคร
(เพลงหัวใจทศกัณฐ์-วรมัน)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าเพลงในช่วง พ.ศ. 2549-2560 ส่วนมากจะแสดงจุดยืนการเป็นบุคคลที่สามอย่างชัดเจน แต่ก็มีเพลงที่ไม่เห็นด้วยที่ทศกัณฐ์ลักนางสีดาเพราะมองว่าเป็นความรักที่ผิด ดังปรากฏในเพลงอยากคู่กัน ว่า

อยากเกิดเป็นนารายณ์ที่อวดารลงมาที่เบื้องบนลิขิตมาแล้วให้คู่กับนางสีดา
ไม่ได้อยากเป็นทศกัณฐ์ถึงมันจะเป็นราชาเพราะความรักที่มันมีคือการแย่งชิงมา
(เพลงอยากคู่กัน-สินสมุทร Ft.CT)

2) เนื้อหาที่ปรากฏเฉพาะช่วงราวต้น พ.ศ. 2500-2545

เนื้อหาที่มีปรากฏเฉพาะในช่วงนี้เป็นพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวนั่นคือ พฤติกรรมการหลอกลวง โดยปรากฏในเพลงกุมภกรรณทนต์ว่า นักร้องได้กล่าวว่ากุมภกรรณผู้เป็นน้องชาย ถูกทศกัณฐ์หลอกให้ไปนอนทนต์และตายอยู่ที่สระบุรี เพลงหัวใจทศกัณฐ์ และยืมใจทศกัณฐ์ กล่าวถึงชายหนุ่มหน้าตาดีที่มีพฤติกรรมหลอกลวงผู้หญิง ซึ่งพฤติกรรมการหลอกลวงในเพลงทั้งสามเพลงนี้ไม่มีปรากฏในฉบับวรรณคดี

3) เนื้อหาที่ปรากฏเฉพาะช่วง พ.ศ. 2549-2560

เนื้อหาที่ปรากฏเฉพาะช่วงนี้มี 3 พฤติกรรมได้แก่ การรักเดียวใจเดียว การทุ่มเทเพื่อความรัก และการเจียมตน โดยพฤติกรรมเหล่านี้ไม่มีปรากฏในฉบับวรรณคดี

3.1) ทศกัณฐ์รักเดียวใจเดียว

ตัวละครทศกัณฐ์ในเรื่องรามเกียรติ์เป็นตัวละครที่มีชายาจำนวนมาก ทั้งนางมณโฑ นางกาลอัจมา นางสนมยักษ์นับพันตน นางปลา และนางช้าง แต่เพลงเกี่ยวกับทศกัณฐ์หลายเพลงในช่วง พ.ศ. 2549-2560 กลับกล่าวว่าทศกัณฐ์เป็นผู้ที่มีรักเดียวใจเดียวซึ่งตรงข้ามกับตัวบทในวรรณคดี ดังในเพลงทศกัณฐ์มานะ

ได้เกิดเป็นชายทั้งที ลอง เปิดกล่องหัวใจและบอกเขา
ผู้ชายลึงเลเขาไม่เอา สิบมือสิบหน้าอย่างเราก็รักเดียว

...

จะก็สิบกัณฐ์ก็ใจเดียว ที่มีความรักแค่เธอเท่านั้นเชียวนะ

(เพลงทศกัณฐ์มานะ-เก่ง ธชย)

3.2) ทศกัณฐ์ทุ่มเทเพื่อความรัก

ทศกัณฐ์ในเพลงช่วงหลังมีการกล่าวถึงความทุ่มเทของทศกัณฐ์เพื่อให้ได้นางสีดามาครอบครองอยู่หลายเพลง ดังเพลงยักษ์พลาดที่มีเนื้อหาว่า

เหมือนกับทศกัณฐ์ที่ทำทุกอย่างเพื่อนางสีดา ทำไปทั้งที่รู้ว่านางสีดาไม่มองมา

...

ตีรันฟันแทง จนกรุงลงกา ราบเป็นหน้ากลอง สุดท้ายก็ไม่เหลืออะไร

แม้แต่ร่างก็ไม่หันมามอง

เค้าวบอกว่าพี่เป็นทศกัณฐ์ที่ไม่มีหัวใจ แต่ถ้าน้องนั้นรักพี่ พี่จะบินเอามาให้

ลิบมือพี่ไม่ต้องการ ลิบหน้าพี่ไม่ต้องการ ขอมีแค่น้องเป็นนางสีดาที่มาอยู่เคียงข้าง

(เพลงยักษ์พลาด-T-ZEROxMAI-YA- RAPxBLACKSHEEPER)

เนื้อหาเรื่องทศกัณฐ์ทุ่มเทเพื่อความรักในเพลงยักษ์พลาด ไม่มีปรากฏในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ โดยในวรรณคดีนั้นกล่าวถึงสาเหตุที่ทศกัณฐ์ลักนางสีดาในช่วงแรกว่าเป็นเพราะหลงในรูปโฉมทั้งดงาม แต่เมื่อสงครามได้ขยายวงกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออนุชาอย่างกุมภกรรณและโอรสอย่างอินทรชิตสิ้นชีพ การออกรบของทศกัณฐ์จึงไม่ได้เป็นเพราะความรักที่มีต่อนางสีดา หากแต่เป็นการต่อสู้เพื่อแก้แค้นและเพื่อรักษาเกียรติยศ ดังจะเห็นได้จากคำประพันธ์ว่า

คิดถึงลูกกรักร่วมชีวิ

ความโกรธความแค้นแน่นจิต

มีดไปด้วยใจหังการ

แต่ผู้ดลฤคนั่งไม่บรรทม

จนรุ่งรางสร้างแสงอโณทัย

กับอสุรีกุมภกรรณน้องยา

ตั้งปืนพิษติดทรวงยักษ์

ตรึงตราในที่ซึ่งชิงชัย

จะเป็นสมประดิดก็หาไม่

เสด็จไปเข้าที่สรงชลฯ

(รามเกียรติ์ เล่ม 3 หน้า 14)

3.3) ทศกัณฐ์เจียมตน

ทศกัณฐ์ที่ปรากฏในเพลงช่วง พ.ศ. 2549-2560 หลายเพลงกล่าวถึงการเจียมตนของทศกัณฐ์ว่าด้อยกว่าพระราม ดังปรากฏในเพลงทศกัณฐ์จากลา (คนไม่ใช่จะไปเอง) ว่า

ก็พี่เองก็แค่ง่าย ไม่เทียบพัตร์พระรามได้ อสุรย์ก็ว่าร้าย ยังแพ้พ่ายเพราะรักเธอ

แต่ตัวฉันก็พอรู้ ที่ฝันอยู่จะจางหาย ก็เพราะรักจนหมดใจ คนมันไม่ใช่ก็ต้องไปเอง

(เพลงทศกัณฐ์จากลา (คนไม่ใช่จะไปเอง) - วัฒนา ชลสงคราม)

ทศกัณฐ์ในเรื่องวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์เป็นพญายักษ์ผู้ยิ่งใหญ่และหยิ่งทะนงในศักดิ์ศรีมาก ดังตอนที่ท้าวม้าสีราชว่าความให้ทศกัณฐ์คืนนางสีดาให้แก่พระราม ทศกัณฐ์เห็นว่าเป็นการเสียศักดิ์ศรีจึงไม่ยอมทำตาม แม้ว่าจะถูกท้าวม้าสีราชโกรธ ดังคำประพันธ์ว่า

อันซึ่งจะส่งนางไป	ให้แก่พระรามเรื่องศรี
ข้อนี้อัปยศพันทวี	ตรีโลกจะเย้ยไยไพ
ว่าแพ้นุชยกั้ววานร	รบรอต่อกรเขาไม่ได้
จะรู้ที่เอาหน้าไว้แห่งใด	อายใจเป็นพันคนนา

(รามเกียรติ์ เล่ม 2 หน้า 227)

เนื้อหาในเพลงเกี่ยวกับทศกัณฐ์ในช่วงราวต้น พ.ศ. 2500-2545 และช่วง พ.ศ. 2549-2560 แสดงให้เห็นการตีความตัวละครนี้แตกต่างกัน ในส่วนพฤติกรรมที่ปรากฏร่วมกันมักเป็นเนื้อหาที่ปรากฏในฉบับวรรณคดีแต่มีรายละเอียดต่างกัน ดังเรื่องการลักนางสีดา เพลงที่แต่งในยุคก่อนบุคคลในเพลงจะไม่กล้าเปิดเผยความรัก ในขณะที่เพลงในยุคหลังแสดงความปรารถนาจะแย่งชิงนางสีดาอย่างชัดเจน ส่วนพฤติกรรมความเจ้าชู้ของทศกัณฐ์ที่เคยถูกตำหนิในเพลงช่วงแรก ก็เปลี่ยนเป็นการให้อภัยในช่วงหลัง

นอกจากนี้การกล่าวถึงพฤติกรรมของทศกัณฐ์ที่ไม่ปรากฏในวรรณคดีก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยพบว่าเพลงช่วงแรกกล่าวถึงพฤติกรรมการหลอกลวง ทั้งหลอกลวงคนรักและน้องชาย (กุมภกรรณ) แสดงให้เห็นว่าทศกัณฐ์ในช่วงนี้มีภาพลักษณ์เชิงลบ ในขณะที่เพลงช่วงหลัง กล่าวถึงการรักเดียวใจเดียว การทุ่มเทเพื่อความรัก และการเจียมตน ซึ่งเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก การเพิ่มเติมเนื้อหาในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของทศกัณฐ์ให้เป็นไปตามทัศนคติของผู้ผลิตเพลงในแต่ละช่วงเวลา สอดคล้องกับทิพย์นา หวนสุริยา (2563) ได้กล่าวการเลือกข้างบุคคลตามหลักจิตวิทยาว่า เมื่อใดก็ตามที่บุคคลนั้นมีกรอบความคิดอยู่แล้ว ก็มีแนวโน้มจะเลือกเปิดรับ ใส่ใจ และจดจำข้อมูลที่สอดคล้องกับกรอบความคิดหรือจุดยืนนั้น และหลีกเลี่ยง ไม่ใส่ใจ ปฏิเสธหรือบิดเบือนข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับกรอบความคิดของตนเอง เพลงที่แสดงทัศนคติต่อทศกัณฐ์ในแง่ลบจึงมีการเพิ่มเนื้อหาพฤติกรรมเชิงลบ ส่วนเพลงที่มีทัศนคติต่อทศกัณฐ์ในแง่บวกก็จะมีการเพิ่มเหตุผลเชิงบวกเพื่อรองรับการกระทำนั้นให้ดูชอบธรรมยิ่งขึ้น

เรื่องรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่อยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน คนในสังคมต่างคุ้นเคยกับพฤติกรรมด้านลบของทศกัณฐ์ โดยเฉพาะเรื่องการลักนางสีดาหมายจะเอานางเป็นชายา ทั้งที่นางสีดามีสามีอยู่แล้ว แต่ผู้เขียนบทความพบว่ามีการสร้างสรรคเพลงเกี่ยวกับทศกัณฐ์โดยการตีความตัวบทเดิมในความหมายใหม่เป็นจำนวนมาก การตีความในลักษณะดังกล่าวเป็นอิทธิพลแนวคิดหลังสมัยใหม่ (postmodern) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ส่งอิทธิพลต่อการสร้างศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงเพลง ซึ่งแนวคิดหลังสมัยใหม่นี้คัดค้านกระบวนทัศน์ มโนทัศน์ และวิธีคิดแบบเดิมที่มีลักษณะของเรื่องเล่าแม่แบบ หรือวาทกรรมหลัก อันเป็นศูนย์กลางหรือองค์ประธาน แต่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่นอกกระบวนทัศน์ที่เป็นมาตรฐาน หรือสิ่งที่เป็หน่วยปลีกย่อย เป็นรองและเป็นชายขอบ รวมถึงมองว่าศีลธรรมเป็นเรื่องของ

ปฏิสัมพันธ์และเป็นเรื่องส่วนบุคคลจึงไม่มีระบบศีลธรรมที่ถูกต้องสำหรับทุกคน (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559: 171-175) แนวคิดหลังสมัยใหม่เข้ามาในประเทศไทยราว พ.ศ. 2530 และเพิ่มมากขึ้นในช่วงทศวรรษ 2540 (เสาวณิต จุลวงศ์, 2557: 12) กลวิธีสำคัญประการหนึ่งของวรรณกรรมแนวหลังสมัยใหม่ ที่สอดคล้องกับการตีความตัวละครทศกัณฐ์ในมุมมองใหม่ คือ กลวิธีการสร้างความเป็นสัมพันธบทที่มองตัวบทเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับบริบทต่าง ๆ ทั้งยุคสมัย สังคม และอุดมการณ์ (Taylor and Winquist, 2001: 190-191) อ้างถึงในเสาวณิต จุลวงศ์ (2557: 8) นอกจากนี้ความหมายของตัวบทที่เคยเป็นหลักให้ยึดถือในยุคสมัยใหม่ (modern) ก็กลายเป็นสิ่งที่เลื่อนไหลได้ ขึ้นอยู่กับ การตีความ อีกทั้งยังสามารถสร้างความหมายใหม่ได้อย่างหลากหลายตามการเชื่อมโยงระหว่างตัวบทกับบริบทอื่น ๆ ที่แวดล้อม

บทสรุปและอภิปรายผล

การตีความตัวละครทศกัณฐ์ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แม้ว่าตัวละครนี้จะเป็นตัวละครปฏิกิริยาและอยู่ในสถานภาพการเป็นบุคคลที่สาม แต่ก็ยังเป็นตัวละครที่ได้รับความนิยมอย่างสูง และหากเปรียบเทียบจากจำนวนเพลงแล้วก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวละครที่ได้รับความนิยมสูงที่สุดในวรรณคดี แม้พฤติกรรมในฉบับวรรณคดีจะไม่ตึงเครียดแต่ก็มีศิลปินรุ่นใหม่ตีความตัวละครนี้ในมุมมองที่หลากหลายขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีแนวโน้มจะแสดงความเห็นอกเห็นใจการกระทำของตัวละครนี้มากกว่าในอดีต การตีความตัวบทเดิมด้วยมุมมองใหม่เป็นอิทธิพลแนวคิดแบบสมัยใหม่นิยม (postmodern) ที่ไม่ยึดติดกับขนบความคิดดั้งเดิม แต่มุ่งให้ความสำคัญกับความคิดแบบปัจเจกบุคคลมากขึ้น ซึ่งความนิยมในบทเพลงเหล่านี้ได้สายเส้นแบ่งระหว่างศิลปะหรือวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมประชานิยม (pop culture) โดยวัฒนธรรมประชานิยมนั้นมิได้มุ่งให้ความหมายของตัวละครตามในวรรณคดี แต่เน้นการนำเสนอให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ และมีข้อดีคือทุกคนสามารถนำตัวละครจากวรรณคดีไทยไปใช้เพื่อนำเสนอเป็นบทเพลงไทยสากลได้อย่างเป็นอิสระ มีเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ไม่ได้มองวรรณคดีไทยเป็นสิ่งที่ชั้นสูงที่แตะต้องไม่ได้ แต่สามารถนำวรรณคดีมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงาน (วรรณวิภา วงษ์เดียน, 2562: 229)

ความนิยมตัวละครทศกัณฐ์ในบทเพลงไทยสากลร่วมสมัยที่มีจำนวนมากตลอดระยะเวลา กว่าครึ่งศตวรรษนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมกับทศกัณฐ์มิได้เป็นเพียงผู้อ่านวรรณคดีหรือผู้ฟังเพลงกับตัวละครสมมติในวรรณคดีเท่านั้น แต่ผู้คนในสังคมยังได้เชื่อมโยงความรู้สึกของตนเองเข้ากับตัวละครทศกัณฐ์อย่างแนบเนียน Rebecca Krause (2019, อ้างถึงในวรวิษฐา แซ่เจีย, 2564) กล่าวว่า ผู้คนส่วนมากรู้สึกสนใจและถูกดึงดูดเวลาได้พบความคล้ายคลึงระหว่างตนเองกับวายร้ายในภาพยนตร์ ยกตัวอย่าง คนที่มองว่าตัวเองเจ้าเล่ห์ มีความโกเลาหล จะรู้สึกดึงดูดกับตัวละคร Joker เป็นพิเศษ คนที่มีสติปัญญาหรือความทะเยอทะยานจะรู้สึกดึงดูดกับ Lord Voldemort หรือ James Moriarty นอกจากนี้บทความเรื่อง “Can Bad Be Good ? The Attraction of a Darker

Self.” Rebecca J. Krause และ Derek D. Rucker (2020) ได้สำรวจฐานข้อมูลของผู้ใช้งานเว็บไซต์ www.charactour.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์สำหรับกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบภาพยนตร์และมีการรวบรวมตัวละครจากเรื่องต่าง ๆ มากกว่า 5,500 ตัวละคร โดยเก็บข้อมูลจากบัญชีผู้ใช้งานจำนวนกว่า 232,000 บัญชีพบว่าแนวโน้มความชอบตัวละครเอกฝ่ายดีและฝ่ายปฏิปักษ์มีปริมาณมากใกล้เคียงกัน เนื่องจากความสมบูรณ์แบบตามอุดมคติของตัวละครเอกฝ่ายดีในปัจจุบันอาจไม่ดึงดูดใจผู้ชมมากเท่าการนำเสนอ ด้านที่ “ไม่สมบูรณ์แบบ” หรือ “การเปิดเผยด้านมืด” ของตัวละครปฏิปักษ์ จากแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนบทความมองว่า ผู้คนน่าจะเชื่อมโยงกับจุดเด่นของทศกัณฐ์ในด้าน “ความไม่เป็นอุดมคติ” ทั้งพฤติกรรมการเป็นตัวร้ายและการเป็นผู้แพ้ทั้งในฐานะนักรบและนักรัก ตัวละครนี้จึงมีมิติให้เกิดการตีความได้หลากหลายกว่าตัวละครที่เพียบพร้อมตามอุดมคติอย่างพระราม ความนิยมตัวละครทศกัณฐ์จึงมีมากกว่าพระราม และสามัญลักษณ์เช่นนี้ก็เชื่อมโยงกับผู้คนได้ในทุกยุคทุกสมัย จึงเป็นเหตุให้ตัวละครนี้อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน

กระแสนิยมการตีความตัวละครในรูปแบบใหม่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตัวละครในอื่น ๆ ที่ถูกสังกะวิพากษ์ว่าเป็นตัวละครที่ไม่ดีอย่างนางวันทอง ก็ได้รับความสนใจและมีการนำมาสร้างเป็นละครที่ผ่านการตีความแบบใหม่ เป็นละครเรื่องวันทอง เมื่อ พ.ศ. 2564 ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก ในต่างประเทศก็มีตัวละคร Joker ผู้เป็นตัวร้ายในภาพยนตร์ Batman : The Dark Knight ที่ได้รับความนิยมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อมีการสร้างภาพยนตร์เรื่อง Joker ใน พ.ศ. 2562 รวมถึงตัวละคร Harley Quinn ก็มีภาพยนตร์เรื่อง Birds of Prey ในปีเดียวกัน

ความนิยมตัวละครปฏิปักษ์อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมในปัจจุบันมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การตีความที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปนี้ อาจเป็นการสะท้อนถึงค่านิยมความคิดของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ว่าสังคมปัจจุบันไม่ได้แบ่งแยกความดีและความชั่วออกจากกันอย่างชัดเจนดังเช่นสื่อบันเทิงในอดีต หากแต่เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการที่ผู้คนในสังคมปัจจุบันสามารถเข้าถึงสื่อบันเทิงได้ง่ายขึ้นทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค ก็ยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้คนในสังคมสามารถแสดงแง่มุมของตนผ่านสื่อบันเทิงได้สะดวกยิ่งขึ้น มีการกล่าวถึงสิ่งต้องห้ามต่าง ๆ ในสังคมอย่างเสรียิ่งขึ้น ประกอบกับกระบวนการผลิตซ้ำในสื่อที่เผยแพร่อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตามความตึงตามค่านิยมของสังคมก็ยังคงเป็นกรอบให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติตนตามครรลอง โดยระลึกว่าหลังจากได้ปลดปล่อยความรู้สึกในโลกของความบันเทิงอย่างอิสระแล้ว ก็ต้องย้อนกลับมาสู่วิถีปฏิบัติอันเป็นบรรทัดฐานของสังคมต่อไป ดังจะเห็นได้ว่า แม้จะมีการกล่าวถึงแง่มุมของตัวละครปฏิปักษ์มากเพียงใด แต่ในที่สุดแล้วตัวละครที่ไม่ชอบธรรมก็ไม่อาจมีความสุขได้ เพราะต่างก็ต้องเผชิญกับจุดจบอันเป็นโศกนาฏกรรมกันทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมศิลปากร. (2550). *บัณฺเฑียรีย์ : วรรณคดีกับเพลง เล่ม 2 ภาควรรณคดีไทยในเพลงไทยสากล*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงต่างประเทศ, กรมศิลปากร
- กฤษฎี เลกะกุล. (2561, 4 ธันวาคม). *แร็ป-ฮิปฮอป ลำนําสะท้อนชีวิตแอฟริกัน-อเมริกัน สู่บทเพลงแห่งเสรีภาพในสังคมไทย*. คิด: Creative Thailand. https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=30491
- จิรวุฒิ เสนาคำ. (2549). *เหลียวหน้าแลหลังวัฒนธรรมป๊อป*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ทิพย์นภา หวนสุริยา. (2563, 27 ตุลาคม). *จิตวิทยากับการเลือกข้าง*. Psychology Chulalongkorn University, จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/tag/radio-documentary-script/page/2>
- ชญญา สังขพันธานนท์. (2559). *แว่นวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร : นาค.
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2560). *เพศในเขาวงกต : แนวคิดทฤษฎีเพศในวัฒนธรรมบริโภค*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ปรมาภรณ์ ลิ้มปิลเลิศเกียรติ. (2557). *เพลงนอกใจ : ทางออกของคนไทยในสังคม*. *วารสารมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 34(1), 211 - 224.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, (2559). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์. 4 เล่ม*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- พรทิพย์ พุกผาสุข. (2551). *เพลงไทยสากลจากวรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทแม็กซ์ เอ็กซ์เพรส จำกัด.
- ภัทรวิทย์ ภูษาภิรมย์. (2549). *วัฒนธรรมบันเทิงในชาติไทย การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมความบันเทิงในสังคม*. กรุงเทพฯ พ.ศ. 2491-2500. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- วรรณวิภา วงษ์เดียน. (2562). *ตัวละครจากวรรณคดีไทยในบทเพลงไทยสากล*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วริษฐา แซ่เจีย. (2564). *“ถึงตัวร้ายที่เรารัก...” อะไรทำให้หลายคนหลงใหลตัวร้ายมากกว่าฮีโร่ ?* The Matter <https://thematter.co/social/why-are-we-attracted-to-villains/145756>
- เสาวณิต จุลวงศ์. (2557). *วงวรรณกรรมไทยในกระแสหลังสมัยใหม่ (ตอนที่ 1) วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 19(4), 3-35.
- เสาวณิต จุลวงศ์. (2557). *วงวรรณกรรมไทยในกระแสหลังสมัยใหม่ (จบ) วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 20(1), 3-28.

ภาษาอังกฤษ

Bethany Klynn. (2021, July 6). *Cognitive bias : What it is and how to overcome it*. Better Up. <https://www.betterup.com/blog/cognitive-bias>

Carlos Allende González Velázquez. (2021). *Why We Enjoy Sad Stories and Identify With Immoral Characters: the Role of Compassion*. Fielding Graduate University Press.

KelloggInsight. (2020, March 2). *When Do We Identify with the Bad Guy?*. Kellogg Insight. <https://insight.kellogg.northwestern.edu/article/identify-with-the-villain>

Rebecca J. Krause and Derek D. Rucker. (2019). *When 'Bad' is 'Good': The Magnetic Attraction of Villains*. The Association for Consumer Research. <https://www.acrwebsite.org/volumes/2552209/volumes/v47/NA-47>

Rebecca J. Krause and Derek D. Rucker. (2020). "Can Bad be Good ? The Attraction of a Darker Self". *Psychological Science*, 31(5), 518-530.